

1317

Adeu

(ALDC, VIII, 1857. Adéu)

Les expressions més genuïnes de comiat són *adeu*, especialment adreçat a una persona que hom tracta de *tu*; *adeu-siau*, especialment a una persona que hom tracta de *vós* o a dues o més persones que hom tracta de *tu* o de *vós*, i *passi-ho bé*, expressió de cortesia (DIEC). Comentarem les var. d'aquestes unitats.

Adeu (s. XV) (< AD DEUM) “començà essent una expressió que encomanava la persona que hom deixava, a la guàrdia de Déu, formulant el desig que no s'apartés de Déu” (DECat); a notar la var. *déu* 54, per afèresi vocàlica, i el manlleu a l'oc. aranès *adiu* (< *adieu*; Carrera, 2011). L'equivalent *adiós* (var. *diós* 70, 72, 74-77, 79-81, 189 i *xe*, *adiós* 175, pron. en dues o tres síl·labes respectivament, mentre que *dios* 90, 111, 113, 159, 163, 186 i *ei*, *dios* 177 són monosíl·labs, pron. [djos]) prové del cast. *adiós*, usat des del s. XV, i que és una el·lipsi de *a Dios seas* (*Dios* < DEUS, nominatiu, que en cat. ant., *Déus*, apareix com a subjecte oposat a *Déu* [< DEUM]).

Adeu-siau (s. XV) (*siau* < ant. *siats* < *SIATIS; cf. oc. *adeu siatz*) presenta algunes alteracions: *déu-siau* 50, 104; *au-siau* 118, reducció de *adeu-siau* (< *àeu *siau*) que pot canviar-se en *au-siguen* 118 (< *sien*) quan el tractament és de *vostè*; *andeu-siau* 6, 8, 140, a partir de *amb déu siau*, amb reducció del primer diftong (*eu* > *o*) en *ando-siau* 129, 133, 140, 141, 143, 145.

Passi-ho bé 32, 44, 50, 60 romp la fixesa de l'expressió donant forma flexiva al verb o passant-la a l'infinitiu:

que ho passeu bé 162, *passo bé* 111 (< *passa-ho*), *passar-ho bé* 160.

Segueix una pila d'unitats, generalment intemporals i familiars, en forma de: **1)** interjeccions: *ee* 152, 155; *ei* 152; *eu* 134, *au* 130; *aür* 78 seria adaptació del cast. *abur/agur*, on és basquisme (DECat); *ep* 119, 152, 156 (*iep* 155; *epa* 135); *xec* 130 (*xe*, *adiós* 175, *xe què hai* 173, *xe què* [hi] *ha* 173); *hola* 39, 125, 130-132, 137, 138, 142, 155, 156, 173 (var. *ole* 119, 142); *ale* 152 (< cast.); *alé* 2 (< fr. *allez*); **2)** invocació divina: *alabat sia Déu* 83; **3)** desig de salut: *estiga bo* 83, 84 (*estiga bona* 84); *què tal com anem* 123, expressió més aviat de trobament; **4)** desig de prosperitat: *avant* 60, 118, 125, 132, 134-136, 141, 143, 145, 148, 149, 151, 152 (*avant xe* 139); *que vagi bé* 107; **5)** interès pel moviment de l'interlocutor: *a on vas* 120, 123, 130, 137, 142, 149, 156 (*a on vas*, *xec* 131, *te'n vas* 94, *a on anem* 156, *me'n vaig* 163); *on tires* 137; *d'on vens* 120, 123, 142, 149 (*d'on viens* 94), *a on vens* 156; *ahí te ho quedes* 157; **6)** altres: *hasta un altre* 60; *has matinat* 137; *buenas* 177 (< cast., com *bueno* 132).

És sabut que les fórmules de salutació sovint són manlleus a altres llengües (veg. al. *adieu*, pres del fr.) i el cat. no n'és una excepció; a més de l'occitanisme *adiu*, instal·lat en ross., el cast. *adiós* ha arrelat en la meitat del cat. peninsular i ha arribat fins a àrees conservadores com és el bal. i l'alg., mantenint-se només el genuí *adeu* en bona part del Principat i amb símptomes de revifalla a la resta del domini per influència de l'escola.

Adéu i *adéu-siau* són mots normatius, des del DOrt, 1917; després de la darrera reforma (OIEC, 2017), amb l'ortografia *adeu* i *adeu-siau*.

